

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 14
12 maart 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag
uitgebracht door Bert Moyaers

over seksueel misbruik van kinderen

Samenstelling van de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters,
Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Katia Segers;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout,
Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Freya Van den Bossche;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

- 1357** (2017-2018) – Nr. 1 t.e.m. 4: Verslagen van de hoorzitting
- Nr. 5 t.e.m. 7: Verslagen van de gedachtewisseling
 - Nr. 8: Verslag van de hoorzitting
 - Nr. 9: Verslag van de gedachtewisseling
 - Nr. 10 t.e.m. 13: Verslagen van de hoorzitting

INHOUD

1. Uiteenzetting door Peter De Waele, woordvoerder van de federale politie	4
2. Vragen van de commissieleden	5
3. Antwoorden van Peter De Waele	6

Op 22 februari 2018 organiseerde de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag een hoorzitting over seksueel misbruik van kinderen, met Peter De Waele, woordvoerder van de federale politie.

1. Uiteenzetting door Peter De Waele, woordvoerder van de federale politie

Peter De Waele deelt mee dat hij al zeventien jaar de thematiek opvolgt van het seksueel misbruik van kinderen. Hij publiceerde hierover het boek 'Kan je een geheim bewaren?'.

Iemand die kinderen misbruikt, wil dat zo goed en zo lang mogelijk geheim houden. Daarvoor moet hij niet alleen het vertrouwen van het slachtoffer winnen tijdens de zogenaamde groomingperiode, maar vaak – en soms zelfs eerst – ook dat van de omgeving en in het bijzonder de ouders. Sommigen willen die periode inkorten door zich zelf aan te sluiten bij jeugd- of sportclubs. Bij huiszoekingen wordt geregeld informatie aangetroffen over die laatste mogelijkheid. Potentiële daders kunnen zich in die optiek bijvoorbeeld ook aansluiten bij hulporganisaties om straatkinderen te helpen.

Kinderen en jongeren zijn het meest kwetsbaar tijdens kampen of stages, waar zij die zich bedreigd voelen zich niet in hun kamer kunnen terugtrekken. Daarbij komt dat ze soms met enige moeite de toestemming van hun ouders hebben moeten verwerven om deel te nemen. Zij kunnen dus niet thuiskomen met de boodschap dat zij beter niet hadden deelgenomen.

Een Amerikaanse psychiater merkt terecht op dat pedofielen vaak aardige mensen zijn, van wie men niets niet verwacht had. Het beeld van de bultenaar met slechte tanden die kinderen aan de schoolpoort met snoepjes naar zijn kluis in het bos lokt, is een fabel. Statistisch is de pedofiel een modale burger. Wel is hij een meester in manipulatie. Als judocoach bedenkt hij bijvoorbeeld grepen waarmee hij in de omgeving van de geslachtsdelen komt.

Sport- of jeugdbewegingen reageren op een politieonderzoek vaak eerst met bezorgdheid om hun goede naam, net als families of kerkinstellingen. Dat valt nog te begrijpen. Maar het getuigt van weinig burgerzin als men in stilte van de verdachte probeert af te raken, waarna die elders kan opduiken en zijn praktijken bij niets vermoedende slachtoffers kan hervatten. Misdrijven worden zelden rechtstreeks door de kinderen onthuld maar eerder door toevallige getuigen of door vrienden, aan wie men zijn geheim heeft toevertrouwd. Verklaringen zijn het verlangen om graag gezien te worden, de beslissingsmacht van de misbruiker in de club, de verantwoordelijkheid die de dader bij het slachtoffer zelf legt, de vrees om niet geloofd te worden, en loyaliteit tegenover de ouders die men geen verdriet wil aandoen.

Kinderen verdienen bescherming, waarbij de verantwoordelijkheid voor preventie niet naar de potentiële slachtoffers mag worden doorgeschoven. Welmenende clubleden die verantwoordelijkheden opnemen en hun opdracht goed vervullen, moeten in de bescherming betrokken worden. Wie zich vrijwillig voor de begeleiding van jongeren engageert, verdient immers respect in de plaats van verdachtmaking.

Regels en richtlijnen moeten worden opgelegd in een sereen kader met graduele straffen, maar ook in overleg met de organisaties. De regels moeten eenvoudig, uitvoerbaar en controleerbaar zijn, zodat een overtreding voor iedereen duidelijk is. In het Verenigd Koninkrijk heeft geen enkele organisatie en geen enkele jeugdtrainer het contract met Child Safe niet ondertekend. Het is zelfs een kwaliteitslabel, waar men mee uitpakt als garantie op veiligheid. Deze praktijk

verdient navolging. Belgische sportorganisaties staan er echter huiverig tegenover want zien het als demonisering van iedereen die met jeugd bezig is.

Model 2 van het getuigschrift van goed zedelijk gedrag is het zogenaamde minderjarigenmodel dat men eventueel kan vragen voor specifieke activiteiten met contacten met kinderen en jongeren, zoals opvoeding, psycho-medisch-sociale begeleiding, hulpverlening aan de jeugd, kinderbescherming, animatie of begeleiding van minderjarigen. Dit is de enige zekerheid die een organisatie kan verwerven over iemand die in dienst komt. Het enige probleem is dat het niet geüpdatet wordt. Een jaarlijkse update is aan te bevelen voor wie met kinderen in aanraking komt.

2. Vragen van de commissieleden

Bert Moyaers merkt op dat federaties en clubs bij hun backgroundchecks soms stuiten op juridische muren. Wat kunnen zij doen? Tijdens een vorige hoorzitting werd gesteld dat kwetsbare jongeren uit kansengroepen soms niet geloofd worden wanneer ze een klacht willen neerleggen bij de politie. Hoe kan dit worden voorkomen? Wat hebben korpsen nodig om beter om te gaan met het forensisch onderzoek naar misbruik, dat vaak erg invasief is en daardoor voor bijkomende trauma's zorgt? Kan men nog een Model 2 krijgen als er reeds een klacht loopt, maar er nog geen veroordeling is?

Lionel Bajart vraagt hoe men, afgezien van de weerbaarheid en in het licht van een wenselijke mentaliteitswijziging, ervoor kan zorgen dat de ouders hun rol opnemen naast die van de overheid en het onderwijs. Velen hebben het immers moeilijk om over seks te spreken in de opvoeding en daarover een positieve cultuur te schetsen.

Miranda Van Eetvelde wil weten wat er gebeurt met valse aangiftes en wat hun invloed is op de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Wat is de sleutel om zware gevallen van lichte te onderscheiden? In hoeverre worden lichte gevallen opgevolgd of doorgegeven? Welke ervaring heeft men in het buitenland met de garanties die een kwaliteitslabel biedt? Schrikt het daders werkelijk af? Werden er al afspraken uitgewerkt over de spanning tussen aangifterecht en vertrouwensrelatie?

Joris Poschet informeert in verband met de gegevensregistratie hoe iemand wordt opgevolgd die van club of sporttak verandert. Zijn er buitenlandse voorbeelden van dergelijke registratie die preventie verzoenen met privacy en beroepsgeheim? Bij dopingregistratie is men daarin geslaagd.

Helpt de verplichting van een getuigschrift van goed zedelijk gedrag? Moet men daarbij het onderscheid maken tussen sporttakken, bijvoorbeeld recreatieve en competitieve?

Peter Wouters vraagt of er cijfers bestaan over het aandeel in misbruik door vrouwen, die toch vaak zorgen voor jonge kinderen. Geldt de observatie dat pedofielen vaak meer opwinding halen uit de jacht zelf, ook voor jongere daders? Of gaat het daar om de machtspositie? Mag men uit de gegevensuitwisseling tussen pedofielen op het internet afleiden dat zij ook netwerken vormen in organisaties? Hoe kan preventie anders worden aangepakt dan het huidige weerbaar maken van jongeren? Daders weten immers vaak vooraf dat hun gedrag fout is.

Katrien Schryvers vraagt hoe men al tijdens het voorafgaand proces van grooming signalen kan herkennen. Hoe kan men potentiële slachtoffers daartegen wapenen?

3. Antwoorden van Peter De Waele

Peter De Waele hoopt dat het beroepsgeheim heilig blijft. Het kan alleen door de procureur des Konings worden opgeheven. Iedereen toegang geven tot de gegevensbanken van de politie, is een gevaarlijk spoor. Bij vermoedens van eerder seksueel misbruik is een overeenkomst met het openbaar ministerie aangewezen. De beslissing om dergelijke informatie te verstrekken, komt niet aan de politie toe. Verkrachting is bijvoorbeeld iets anders dan gebruikmaken van illegale prostitutie. Alternatief is om te werken met het genoemde Model 2.

Minderjarige slachtoffers moeten verhoord worden door iemand die daarvoor een opleiding heeft gevolgd. Het stramien is in heel België gelijk: van Oostende tot Aarlen. Het personeel wordt niet alleen opgeleid, maar ook begeleid, geëvalueerd en opnieuw geëvalueerd. Dat zou geen beletsel meer mogen zijn om naar de politie te stappen.

Het is niet aan de politie om uit te maken of een verklaring waar is of de moeite loont om te worden onderzocht. De politie stelt enkel vast. Het vervolg wordt bepaald door het openbaar ministerie, al dan niet bijgestaan door kinderpсихologen. Als kinderen bij een verklaring niet worden opgevangen zoals het hoort, moeten de korpschef en Comité P worden ingelicht.

Justitie is niet altijd de juiste oplossing voor een eerste behandeling van grensoverschrijdend gedrag. De vertrouwenscentra kindermishandeling zijn ideaal geplaatst voor opvang, begeleiding en evaluatie. Zij aarzelen bij echt gevaar niet om contact op te nemen met het parket.

In België is 97 percent van de veroordeelden voor seksueel kindermisbruik mannelijk. Mogelijk wijst dit op een zeker falen van de politie, want de daderverhouding die internationaal wordt aangenomen is 90/10. Men is minder alert voor mogelijk grensoverschrijdend gedrag door vrouwen. Vrouwelijke plegers zijn zorgdragers of handelen soms ook ten behoeve van een man.

De observatie over het jachtinstinct en de stapsgewijze benadering van het slachtoffer is correct. Bij het wellicht onderschatte seksuele misbruik door jongeren onderling, moet men het onderscheid maken met nieuwsgierigheid. Het vlaggensysteem van Sensoa is zeer degelijk om seksueel gedrag te categoriseren. Netwerken van jeugdverantwoordelijken die kinderpornografisch materiaal uitwisselen, zijn niet bekend. Het gaat integendeel vaak om modelhuisvaders.

Kinderen weerbaar maken moet men in het algemeen nastreven, en niet zozeer op het exclusieve gebied van seksueel misbruik. Daartoe behoort weerbaarheid tegen anderen, maar ook leren neen zeggen en argumenteren tegen de ouders zelf, wat vaak maar matig wordt geapprecieerd.

Als de ruimte niet bestaat voor kinderen om over aangename aspecten van seksualiteit te spreken, hoe kan men dan verwachten dat ze dat over de onaangename zouden doen? Vertrouwenspersonen moeten zeer goed geselecteerd worden. Het mag niet om mensen gaan die het verhaal creëren in de plaats van het kind zelf, dat alleen maar te knikken heeft. Gevolg daarvan is immers dat het kind eerder consistent wil blijven met het verhaal dan met het gebeurde. In een thuissituatie vergt dit geen academische zitting. Het volstaat om aan een kind te vragen wat op het jeugd- of sportkamp fijn was en wat niet. Men moet niet zelf op het onderwerp aansturen maar wel een forum bieden. Ouders hebben inderdaad een belangrijke rol naast de overheid.

Valse aangiftes bestaan en plaatsen bijvoorbeeld schooldirecteurs in een onmogelijke positie: preventief schorsen of niet? Beide beslissingen leiden bij

vergissing tot pijnlijke resultaten. Zowel lichte als zware gevallen leiden tot trauma's, waarvan de verwerking niet alleen van de gradatie afhangt. Op zich maakt die gradatie voor de politie geen verschil. Wel is er een verschil tussen grensoverschrijding en seksueel misbruik. Om te bepalen wat een inbreuk is, hanteert de politie alleen het wetboek.

Een van de eenvoudige regels van Child Safe is om geen seksueel getinte opmerkingen te richten tot het kind, ook niet als grap. Wie het toch doet, weet heel goed dat hij een overtreding begaat. Een ander element is dat kinderen nooit individueel worden opgehaald of teruggebracht door een trainer. Sommige mensen hier vrezen daardoor een zeker comfort te verliezen.

Voor de verhouding tussen aangifte en vertrouwen bestaan specifieke regels die al werden toegepast nog voor ze werden vastgelegd, zoals in de vertrouwenscentra kindermishandeling.

Iedereen heeft het recht op re-integratie nadat een straf werd uitgezeten. Toch is het onrustwekkend dat 80 percent van gevangenen voor zedenmisdrijven, niet eens vraagt om vervroegd vrij te komen. Er is nood aan een onafhankelijke instantie, liefst zonder deelname van de politie, die het risico op hervallen beoordeelt. Vroeger bestond het systeem van 'te volgen personen', waarbij de wijkagent op gezette tijdstippen discreet nagaat waarmee iemand bezig is.

Model 2 is het meest sluitende antwoord voor de screening van personen die werken met kinderen en jongeren, al is het inderdaad niet feilloos. Strafrechtelijke veroordelingen kunnen pas worden opgenomen nadat men door een rechtbank werd veroordeeld. Een lopende klacht zonder veroordeling wordt dus niet opgenomen. Maar bij twijfels kan een verantwoordelijke toch een brief richten aan de procureur des Konings, met verzoek om informatie. Het is immers niet onredelijk om garanties te vragen van iemand aan wie men zijn kinderen toevertrouwt. Men moet daarbij wel in gedachten houden dat heel wat seksueel misbruik onder de radar blijft van Justitie en politie. Men moet de proportionaliteit bekijken, maar ook rekening houden met de houdbaarheidsdatum. In de Verenigde Staten bestaat een openbaar Sex Offender Registry. Dat is nuttig maar leidt ook tot veel ongerustheid, want wie op aanwezigheid in een bar met prostitutie wordt betrapt, staat ook in het register, al vormt hij mogelijk geen publiek gevaar. De moeilijkste kindermisbruikers zijn zij van wie men niet weet waar ze zitten.

In de fase van grooming wordt een kind op een sluwe wijze meegenomen in een aanvankelijk ongevaarlijk en zelfs aangenaam verhaal. Daarbij stelt het zich vaak de vraag heb ik dit graag of niet, maar dat is moeilijk in regels te gieten. Het aftasten verloopt immers millimeter per millimeter. Het meest frustrerende is de vaststelling dat clubs, hoewel ze weten dat bepaalde personen de grens aftasten, toch geen actie ondernemen. De eerste detectie van grooming moet immers komen van de organisaties zelf.

De regels van Child Safe zijn duidelijk en kunnen reeds veel onheil voorkomen, net als de aanwijzing van een vertrouwenspersoon, op voorwaarde dat die geen vreemde is voor de kinderen. Iedereen moet zijn bijdrage leveren: ouders, organisaties, hulpverlening en overheid. Meer openheid is alvast een goed begin.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever